

FELSEFİ DÜŞÜNCENİN NİTELİKLERİ

Felsefi düşünce, merak ve hayret duygusuyla başlar.

Felsefe, olguları veya bilmediklerimizi merak ettiğimizde başlar. Hayret yani şaşma ise merakla birlikte bilme ve araştırma isteğini besleyen, insanı sorgulamaya sevk eden temel bir duygudur. İlk filozoflar doğada var olan her şeyin ilk nedenini merak etmişlerdir. Bu merak aynı zamanda doğada olup biten şeylerin uyandırdığı bir hayretle beslenmiştir.

Felsefi düşünce eleştirel ve sorgulayıcıdır.

Eleştirel ve sorgulayıcı olma, felsefeyi diğer düşünme biçimlerinden ayıran temel özelliğidir diyebiliriz. Eleştirel ve sorgulayıcı düşünme; genel anlamda neyin doğru, neyin yanlış olduğunu anlamak için muhakeme yapma sürecidir. Filozof düşüncelerini eleştirel anlamda analiz, irdeleme ve değerlendirme yapmadan ortaya koymaz. Eleştirel düşünme; bilinçli, denetimli ve metodolojik bir temele dayanır. Soru sormakla başlar, analiz ve sorgulamayla devam eder. Filozof yeterli sorgulamayı ve eleştirel düşünmeyi yapmadan bir fikri kabul etmez ya da reddetmez.

Felsefi düşünce, sistemli ve tutarlıdır.

Sistemli bilgi, birbiriyle tutarlı ve bütüncül olma özelliği taşıyan bilgidir. Her felsefi sistem önce kavramlarına ilişkin belli tanımlar ortaya koyar. Daha sonra bu tanımlamalardan mantıksal sonuçlara ulaşılır. Bu bakımdan felsefi sistemlerde birbiriyle anlamca uygunluk içerisinde olmayan yani çelişen görüşlere yer yoktur. Her felsefi sistem kendi içerisinde tutarlıdır.

Felsefi düşünce, yığılımlı ilerler.

Felsefi düşünce, filozofların ortak birikimi ile oluşur. Bu anlamda felsefe birikimli bilgidir. Örneğin, İlk Çağ'da filozofların sorguladığı, "Bilgi nedir?", "Sanat nedir?", "Varlık nedir?" gibi sorular hâlâ yanıtlanmaya çalışılmaktadır. Böylece her filozof kendi düşünceleriyle bu sorulara açıklamalar getirmekte ve felsefeye yeni bilgiler katmaktadır. Bu durum, felsefenin yığılımlı ilerlediğini gösterir. Bu durum felsefeyi bilimden ayıran bir özelliktir.

Felsefi düşünce, şüphe etmeyi gerektirir.

Felsefede sözünü ettiğimiz şüphe gündelik yaşamdaki şüphelerimiz gibi değildir. Felsefi şüphe bir hakikate ulaşmak için doğru bildiğimiz yargıları sorgulamamızı sağlar. Böylelikle derin düşünmek ve sürekli sorgulamak mümkün hâle gelir.

Felsefi düşünce, refleksiftir.

Felsefe insanın kendi üzerine düşünmesi anlamında refleksiftir. Filozof, yalnızca düşünmez. Düşünceleri üzerine de düşünür. Bu eylem düşünmeyi düşünmedir. Düşüncenin kendi üzerine yönelmesi, öze dönük bir eylemdir. Bu durumda, felsefeye düşünce hakkında düşünce denebilir.

Felsefi düşünce, rasyoneldir.

Felsefi düşünce rasyonel yani akılsal bir düşünme şeklidir. Felsefede incelenen konunun sorgulanması ve elde edilen bilginin değerlendirilmesi akıl ilkelerine göre gerçekleştirilir. Akıl burada, insanın doğru bilgiye ulaşmak için kullandığı bir araç olarak karşımıza çıkar.

Felsefi düşünce evrenselidir.

Felsefi düşünce herkes için ortak ve paylaşılan bir düşünce olma özelliğine sahiptir. Dolayısıyla felsefe, belirli bir topluma veya zamana özgü yerel bir etkinlik değildir. Soruları ve konuları kişiye ya da topluma bağlı değildir, herkesi ilgilendirir. Felsefenin soru ve konularının belirli bir zamana ait olmaması felsefenin evrensel oluşunun sonucudur.

BİR FELSEFE SORUSU NEDİR?

Felsefe soruları, bilim, sanat, din gibi diğer insan etkinliklerinden ayrı sorulardır. Bilimin soruları olgulara, olgular arasındaki ilişkilerin düzenliliklerine ilişkindir. Sanatın soruları duygusal alana ve beğenilere ilişkindir. Bir sanat eserinin güzel olup olmadığı, estetik değeri gibi. Felsefi sorular hem olgulara hem de metafizik alana aittir. Felsefi sorular olguların düzenliliğini değil arkasındaki nedenleri sorgular. Felsefi sorular ilk nedenlere gitmeyi amaçlayan ve durum tespitinin ötesinde var olan düzenin amaç ve yönelimini ortaya koyan sorulardır. Felsefe bu sorulara yanıt bulmak için akla dayalı temellendirmeleri kullanır.